

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2023/24:27

Fredagen den 1 mars

§ 1 Rättsliga och inrikes frågor

Justitieminister Gunnar Strömmer

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 4–5 december 2023

Återrapport från informellt möte i rådet den 25–26 januari 2024

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 4–5 mars 2024

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Klockan är 9, och det är den 1 mars. Vi har ordinarie EU-nämnds-sammanträde. I antiken var den 1 mars nyårsdagen. Man ska naturligtvis börja det nya året med våren och inte mitt i vintern. Jag vill därför säga gott nytt år till er alla, i antik mening.

Justitieminister Gunnar Strömmer är här med ett stort antal medarbetare. Ni hälsas varmt välkomna.

Vi börjar med återrapporterna. Finns det något att tillägga muntligen till det skriftliga, justitieministern?

Anf. 2 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr ordförande! EU-nämnden! God morgon! Jag uppskattar verkligen referensen till antiken. Det ger en lämplig inramning till dagens övning.

Jag har inget att tillföra det som finns i skriftliga underlaget utan hänvisar till det.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för återrapporten.

Vi går vidare till den politiska styrningen av Schengenområdet. Det är dagordningspunkt 3, Det övergripande läget i Schengenområdet: Schengenbarometern. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 4 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Schengenbarometern är en återkommande punkt när det gäller Schengenområdet. Syftet är att med viss regelbundenhet följa upp tillståndet i Schengenområdet och lyfta upp frågor där det finns behov av diskussion och möjligtvis olika åtgärder.

På den här punkten kommer kommissionen att presentera den aktuella Schengenbarometern och gå igenom status utifrån ett antal indikatorer. Det finns inget ytterligare för mig att säga, utan jag hänvisar till den kommen-

terade dagordningen. Jag kan bara säga allmänt att vi välkomnar barometern och tycker att den är ett bra instrument.

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Förordningen om den europeiska gräns- och kustbevakningen. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 6 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Nyligen presenterade kommissionen en utvärdering av den så kallade Frontexförordningen. I rapporten konstaterar kommissionen att det i dagsläget inte finns något behov av att göra ändringar i förordningen.

För att Frontex ska fungera mer effektivt föreslår kommissionen däremot ett antal åtgärder inom byråns nuvarande mandat. Det handlar bland annat om skyddet av grundläggande rättigheter och samarbetet med andra EU-byråer.

Kommissionens slutsatser gällande den stående styrkan är att numerären inte behöver revideras. Justeringar kan däremot behöva göras av styrkans sammansättning för att möta förändrade migrationstrender.

Regeringen välkomnar utvärderingen och instämmer i att det i nuläget inte finns något övergripande behov av ändringar i Frontexförordningen. Fokus bör vara på att genomföra det befintliga regelverket. Vi ställer oss bakom förslagen om förbättrade operativa förutsättningar samtidigt som det även i fortsättningen är viktigt att den stående styrkans numerär och profil är baserad på operativa behov.

Regeringen ställer oss också bakom ett fördjupat samarbete mellan berörda EU-byråer för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet och hantera irreguljär migration. Samarbetet ska ske inom ramarna för byråernas mandat. Europol är EU:s huvudsakliga brottsbekämpande myndighet. Frontex ska stödja Europol med information från gränskontrollverksamheten.

Slutligen välkomnar regeringen förslagen om samarbetet med ombudsmannen för de grundläggande rättigheterna och vikten av att ombudsmannens personal bereds tillgång till Frontex operationer på plats ute i medlemsstaterna.

Anf. 7 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack för föredragningen, justitieministern!

Jag saknar lite saker i den svenska ståndpunkten. Bland annat vet vi att Frontex för några år sedan var i väldigt blåsväder. Man hade deltagit i olagliga operationer och anklagades för pushbacks och sådant. Om jag minns rätt fick de inte ens ansvarsfrihet. Det tas också upp i själva underlaget att man har jobbat med det här.

Jag tycker att regeringen borde vara tydligare när det gäller försvaret av de grundläggande rättigheterna utifrån rapporterna om hur Frontex har agerat vid våra gränser. Jag tycker också att ståndpunkten borde innehålla någonting om att det i Frontex roll måste ingå att säkerställa att människor kan söka asyl på ett rättssäkert sätt. Det vill jag lägga till i ståndpunkten.

Anf. 8 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag vill tacka för dragningen.

Miljöpartiet instämmer med föregående talare. Vi vill betona att det krävs säkra och lagliga vägar in till EU för att minska antalet människor som riskerar livet i händerna på människosmugglare. Frontex får på inget sätt delta i så kallade pushbacks eller andra illegala sätt att kränka mänskliga rättigheter.

Anf. 9 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr ordförande! Jag vill tacka för viktiga frågor som har lyfts upp.

Det är helt riktigt att det för ett antal år sedan uppdagades ganska betydande problem inom Frontex. Det fick också stora konsekvenser, inte minst genom ett skifte i ledarskap för verksamheten och uppföljningar på olika sätt och vis. Den uppföljning vi nu refererar till får också ses som en del av den helheten.

Jag tycker att regeringen är mycket tydlig med att Frontex naturligtvis ska verka inom de rättsliga ramar som sätts upp av unionen i övrigt. Den materiella lagstiftningen på området rör Frontex inte över. Det är EU som står för det. Självklart måste Frontex verka inom de rättsliga ramarna. Det är också en självklar utgångspunkt för regeringen. I det ligger förstås också att respektera grundläggande rättigheter.

Som jag sa när jag redogjorde för regeringens position välkomnar vi också samspelet med Frontex ombudsman för grundläggande rättigheter och att företrädare för Ombudsmannen ska ha tillträde ute i medlemsstaterna där det praktiska arbetet sker.

Anf. 10 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Jag vill även ställa en fråga. I utvärderingsrapporten tas frågan upp om vad Frontex gör när medlemsstaterna använder till exempel pushbacks eller på något sätt inte tillgodoser människors grundläggande rättigheter. Det är en fråga som kanske inte berörs med mer än att man ska låta byrån jobba med det eller att ombudsmannen ska få finnas med.

Har regeringen reflekterat över hur ni ser på att Frontex samarbetar med lokala gränsbevakningar och det förekommer oegentligheter? Hur ser ni på det?

För att jag ska slippa begära ordet igen vill jag anmäla avvikande ståndpunkt med hänvisning till det jag ville få med i ståndpunkten.

Anf. 11 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

De här frågorna berörs i den utvärdering som vi refererar till. Jag tycker att det går att läsa ut flera viktiga delar i den. En sådan sak är förstås att Frontex inte får delta i den typen av illegala aktiviteter. Frontex ska avbryta sina operationer om man uppfattar att en enskild medlemsstat där man är verksam ägnar sig åt det.

Jag tycker också att det finns fog för slutsatsen som dras; Frontex närvarar ute i medlemsstaterna, kanske inte minst i de sammanhang där risken för den typen av illegal hantering är större än på andra håll, har en positiv inverkan på förutsättningarna att i praktiken genomföra de här operationerna på ett sätt som inte står i strid med grundläggande fri- och rättigheter.

2023/24:27

1 mars

Anf. 12 REBECKA LE MOINE (MP):
Herr ordförande! Miljöpartiet vill gärna ansluta till Vänsterpartiets avvikande ståndpunkt.

Anf. 13 ORDFÖRANDEN:
Jag noterar att likalydande avvikande ståndpunkter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet har framförts vid dagens EU-nämndssammanträde. I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Rådets genomförandebeslut om fastställande av en rekommendation om bästa praxis som fastställts under den tematiska utvärderingen av kampen mot olaglig narkotikahandel. Det är en beslutspunkt.

Anf. 14 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):
Som ni kanske minns gör kommissionen en årlig så kallad tematisk utvärdering inom Schengenområdet. Den omfattar samtliga Schengenstater. År 2023 var temat bekämpning av narkotikahandel i hamnar. Bakgrunden är den ökade mängd narkotika som smugglas in i EU och narkotikahandelns koppling till organiserad brottslighet.

Kommissionen har presenterat en utvärderingsrapport med bästa praxis från medlemsstaterna och ett förslag till rådets rekommendationer. Rekommendationerna identifierar goda exempel från medlemsstaterna vad gäller polissamarbete, skydd av yttre gräns och förvaltning av it-system för att bekämpa illegal narkotikahandel.

Regeringen ser positivt på arbetet med de så kallade tematiska utvärderingarna och möjligheten att ta del av best practice och att dela erfarenheter mellan medlemsstaterna.

Jag vill ändå understryka att rekommendationerna som antas inte är bindande. I de här sammanhangen är det viktigt att värna den nationella kompetensen så att medlemsstaterna också har möjligheter att anpassa handlingsplaner och åtgärder till det nationella sammanhanget.

En punkt som jag hänvisade till i det skriftliga underlaget och som ändå kan vara värd att lyfta fram här är den hamnallians som kommissionen har tagit initiativ till i samspel med det belgiska ordförandeskapet. Den har i högsta grad fokus på bekämpning av narkotika. Där går Sverige in med full kraft med Göteborgs Hamn och Helsingborgs Hamn som medlemshamnar starkt uppbäckade av regeringen. Men vi kommer att återkomma med våra nationella initiativ på området.

Anf. 15 ORDFÖRANDEN:
Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Genomförandet av interoperabilitet. Det är en lägesrapport, en informationspunkt.

Anf. 16 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):
Genomförandet av EU:s interoperabilitetsförordningar har vi regelbundet tagit upp här inför varje RIF-råd. Senast handlade det om

beslut om en ny tidsplan. Sluttiden för genomförandet är nu satt till utgången av 2026, och arbetet ser ut att löpa på enligt plan.

Vid rådsmötet avser kommissionen och it-byrån, som heter eu-Lisa, att informera om det aktuella läget i genomförandearbetet.

Det är en informationspunkt. Jag ber att få hänvisa till de skriftliga underlagen.

Anf. 17 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 7, Övriga frågor. Det är en informationspunkt.

Anf. 18 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Vi avser att lyssna till den information som kommer att lämnas.

Anf. 19 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för den informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 8, Förebyggande och bekämpning av sexuella övergrepp mot barn. 8 a gäller förordningen om ändring av interimsförordning om sexuella övergrepp mot barn. Det är en lägesrapport och informationspunkt. Och 8 b gäller förordningen om fastställande av regler för att förebygga och bekämpa sexuella övergrepp mot barn. Det är också en lägesrapport och informationspunkt. Justitieministern föredrar punkterna a och b tillsammans.

Anf. 20 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Vi återkommer till denna fråga som jag vet är viktig för både EU-nämnden och de enskilda partierna.

Vid RIF-rådet nästa vecka väntas två lägesrapporter. Det handlar dels om förlängningen av den tillfälliga förordningen för att förebygga och bekämpa sexualbrott mot barn på internet, dels om den permanenta förordningen med samma syfte, det vill säga den så kallade CSAM-förordningen.

Den tillfälliga förordningen handlar som bekant i huvudsak om en förlängning av förordningen. Kommissionen föreslog i slutet av november en förlängning med två år. Rådet antog sin förhandlingsposition i december. Treparsamtalen med Europaparlamentet gick i mål den 15 februari. Detta är den förordning som ger enskilda aktörer rättsligt stöd för att själva vidta olika åtgärder på det här området.

Den permanenta CSAM-förordningen är fortfarande en prioritet för det belgiska ordförandeskapet, men frågan har hittills inte varit uppe för diskussion. I dag väntas några nya kompromissförslag från ordförandeskapet diskuteras på teknisk nivå. Vi väntar oss en relativt kort lägesuppdatering vid RIF-mötet.

Jag har egentligen inte mer att säga än så. Eftersom vi vet att detta är en viktig fråga också här kommer vi att återkomma så snart det finns någonting konkret att rapportera.

2023/24:27

1 mars

Anf. 21 BJÖRN WIECHEL (S):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för lägesrapporten.

Detta är som sagt en mycket viktig fråga, även för oss. Jag vill understryka angelägenheten här.

Som statsrådet sa kommer det belgiska ordförandeskapet att gå vidare med detta. Vi är angelägna om att en långsiktig lösning kommer på plats, men vi hoppas förstås också att regeringen själv driver på i denna fråga och återkommer och informerar riksdagen om hur det går med arbetet. Vi vill understryka att vi kommer att vara väldigt konstruktiva för att få en lagstiftning på plats. Vi vill gärna se att regeringen driver på gentemot det belgiska ordförandeskapet.

Anf. 22 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Vi ligger förstås väldigt nära de här processerna. Det är ju väl känt att det har funnits stora låsningar i frågan och väldigt starka uppfattningar som inte sällan har gått åt rakt motsatta håll. Vi tog ett initiativ under hösten och försökte att hitta en väg framåt mot vad vi tyckte var en rimligare avgränsning av detta initiativ, så att det också skulle bli enklare att garantera rättssäkerheten i initiativet. Vi hoppades att det skulle gå att få majoritet för denna linje, men det visade sig inte vara möjligt.

Det är väl i detta ljus man ska se att förlängningen av den tillfälliga förordningen kom till. Det gäller att säkerställa att dagens ordning får förutsättningar att verka vidare under någorlunda förutsägbara former och att på ett naturligt sätt låta det nya ordförandeskapet se om det finns nya vägar framåt.

Vi är i alla fall väldigt lyhörda, och jag har en nära dialog med belgarna om detta. Jag återkommer naturligtvis så snart det finns någonting mer konkret att redogöra för.

Jag tycker att man ska vara realistisk och se att detta inte är någon enkel process. Det finns legitima motstående intressen, och medlemsländerna kommer in i frågan från lite olika håll.

Vi gör allt vi kan för att vara en konstruktiv part och se vilka lösningar som går att hitta. Jag återkommer som sagt när det finns någonting mer konkret att berätta om.

Anf. 23 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Och vi går vidare till dagordningspunkt 9, Övriga frågor. Under denna punkt hittar vi aktuella lagstiftningsförslag och information från det belgiska ordförandeskapet. Detta är en informationspunkt.

Anf. 24 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Detta är som sagt en informationspunkt. Ordförandeskapet väntas informera om läget i pågående förhandlingar och när det gäller aktuella lagstiftningsförslag. Vi får helt enkelt återkomma nästa gång om vilken information ordförandeskapet lämnade.

Anf. 25 ORDFÖRANDEN:

Vi ser fram emot återrapporten, och fi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 11, Kampen mot narkotikahandel och organiserad brottslighet: säkerhetsaspekter. Det är en lägesrapport. Även detta är en informationspunkt.

2023/24:27

1 mars

Anf. 26 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr ordförande! Vid mötet nästa vecka ska det belgiska ordförandeskapet också informera om arbetet med att genomföra EU:s färdplan för att bekämpa narkotikahandel och organiserad brottslighet. Denna färdplan presenterades i oktober 2023. Den innehåller 17 åtgärder inom fyra prioriterade områden.

Det första av dessa områden är att stärka motståndskraften i logistiknaven – bland annat i hamnarna, som jag nämnde tidigare. Det andra området är att avveckla kriminella nätverk, störa affärsmodeller och beslagta brottsvinster. De sista två områdena är förebyggande åtgärder och internationellt samarbete.

Det belgiska ordförandeskapet har pekat ut sex åtgärder som man avser att prioritera under sitt halvår.

Anf. 27 BJÖRN WIECHEL (S):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för lägesrapporten.

Jag har en tudelad fråga för att få lite information. Det är ju bra att Sverige deltar aktivt i det här. Statsrådet var inne på hamnarna, och detta är förstås en viktig tull- och hamnfråga.

Vi har ett läge där Tyskland har avkriminaliserat cannabis. Har regeringen någon analys, bedömning eller bild av vilka konsekvenser detta får för narkotikahandeln och trycket mot Sveriges gränser?

Statsrådet får också gärna utveckla lite vad regeringen gör för att stärka hamnarna och tullverksamheten.

Anf. 28 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr ordförande! Jag tackar Björn Wiechel för frågorna, som ju går lite bredare än punkten på dagordningen för nästa vecka. Jag ska ändå försöka att svara.

Till att börja med tycker jag att det är väldigt bra att vi från olika håll politiskt uppmärksammar just hamnfrågorna. Det finns en rad olika dimensioner i detta som det finns anledning för oss att arbeta vidare med i våra olika roller.

Ett konkret uttryck för hur vår ordning hänger ihop med det europeiska och gränsöverskridande sammanhanget är att vi direkt märker hur trycket ökar mot våra hamnar när man på kontinenten drar åt tumskrubarna i stora hamnar som Rotterdam och Antwerpen. Ett påtagligt exempel som jag tror att många har tagit del av gäller Helsingborgs Hamn och all narkotika som kommer in den vägen i så kallade banancontainrar från Sydamerika. Detta försörjer både den svenska marknaden och, i betydande utsträckning, andra nordiska länder. Det kan också förväntas ta vägen ned på kontinenten.

Detta har varit vår utgångspunkt för att också i EU-sammanhanget arbeta väldigt offensivt med hamnfrågor.

Vad gör vi då? Vi går nu in i den allians som ännu är i sin linda, kan man säga. Det är väl kommissionen som i hög grad har initiativrätten. Vi har dock sett till att lägga oss nära dessa processer och att försöka vara aktiva också genom att investera mycket tid i de privata aktörer – eller för den delen kommunala aktörer; Helsingborgs Hamn är kommunalt ägd – som är involverade i dessa frågor, framför allt med Helsingborg och Göteborg som utgångspunkt.

Vi kommer i närtid att bjuda in till ett bredare grepp om hamnfrågorna här i Stockholm. Vi kommer förstås att vända oss bredare till Hamnsverige men också till andra aktörer som på olika sätt har aktier i frågorna. Jag tror att detta möte planeras att ske i mars eller möjligtvis i början av april. Det är en viktig del i att mobilisera en gemensam lägesbild och en gemensam diskussion om säkerhetsarrangemang, säkerhetsåtgärder, best practice och erfarenheter som kan ha att göra med ägarfrågor och det faktum att det på ett hamnområde finns en rad olika aktörer. Allt sådant ska upp på bordet, och hamnar, privata aktörer, polis, tull och så vidare ska arbeta gemensamt med det.

Jag vill understryka betydelsen av att se tullen som en central del av denna fråga. Nu ligger tullen, av historiska skäl, hos Finansdepartementet; det kanske man borde ändra på. Vi säkerställer i varje fall ett väldigt tajt samspel mellan Justitiedepartementet och Finansdepartementet vad gäller tullen och säkerställer också ett nära samspel mellan de brottsbekämpande myndigheterna på justitiesidan och tullen för att gemensamt kunna flytta fram positionerna runt hamnarna.

Jag återkommer gärna hit och i andra sammanhang och diskuterar dessa frågor vidare.

Den andra frågan handlade om konsekvenserna av legaliseringen. Det raka svaret är att det är lite tidigt att dra några säkra slutsatser om konsekvenserna. Det är ju en realitet att det ser olika ut i olika länder i Europa redan i dag, men när ett stort land som Tyskland rör sig i frågor kan man väl ändå förutsätta att det kommer att få konsekvenser också för vår del. Exakt på vilket sätt det kommer att ske och exakt vilka mått och steg vi eventuellt ska ta med anledning av detta ber jag att få återkomma till när vi har ett lite bättre underlag för att bedöma detta.

Anf. 29 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 12, Effekterna av konflikten i Mellanöstern och konsekvenserna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina för EU:s inre säkerhet. Detta är en återkommande diskussionspunkt.

Anf. 30 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Denna fråga togs senast upp på rådets möte i december, och vi talade om den här i EU-nämnden inför det mötet. Vid mötet nästa vecka förväntas rådet få en uppdatering baserad på det framtagna bakgrundsdocumentet. Därefter ska en diskussion följa.

Som vi tidigare har konstaterat förstärker konflikten i Mellanöstern hotet mot EU:s inre säkerhet genom ökad polarisering, förekomst av terrorisminnehåll online och hat och hot som riktas mot både judiska och muslimska grupper. Det belgiska ordförandeskapet understryker vikten av att hantera de olika online-aspekterna, exempelvis dialogen med de stora

digitala plattformarna om arbetet med att motverka spridning av olagligt material på nätet.

Regeringen delar denna bedömning och arbetar aktivt vidare med frågorna.

Regeringen välkomnar också att EU vidtar åtgärder för att hantera de säkerhetshot som uppstår på grund av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Vapensmuggling, människohandel och narkotikahandel är några exempel på hot mot den inre säkerheten. EU behöver fortsätta att vara aktivt och agera förebyggande tillsammans med Ukraina och nu också med Moldavien.

Sammanfattningsvis välkomnar regeringen att frågorna sätts högt på dagordningen och att vi återkommer till dem vid varje sammankomst av detta slag. Regeringen tycker att det är viktigt att också här återkomma till konsekvenserna av dessa konflikter och hur de hanteras gemensamt i EU-sammanhanget.

Anf. 31 ORDFÖRANDEN:

Jag kan konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 13, Övriga frågor. Denna punkt gäller det 24:e högnivåmötet inom ramen för Celacs och EU:s samordnings- och samarbetsmekanism för narkotikafrågor och information från ordförandeskapet. Det är Jakob Forssmed som är ansvarigt statsråd, men detta föredras av justitieministern.

Anf. 32 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Det här är som sagt statsrådet Forssmeds frågor och en informationspunkt. Jag ber att få hänvisa till det skriftliga underlaget.

Utöver detta har vi fått veta att Finland under de övriga frågorna kommer att informera om ett så kallat icke-papper där man har skrivit om vikten av att utveckla unionens krisberedskap. Dessutom ska Slovenien informera om sitt ordförandeskap i säkerhetssamarbetet Salzburg Forum, där några centraleuropeiska medlemsstater ingår.

Anf. 33 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi hoppar vidare till dagordningspunkt 15. Även denna punkt rör övriga frågor, här om aktuella lagstiftningsförslag. Detta är en informationspunkt.

Anf. 34 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Även här ska ordförandeskapet informera om läget i pågående förhandlingar när det gäller olika lagstiftningsförslag.

Anf. 35 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går till dagordningspunkt 16, Kampen mot narkotikahandel och organiserad brottslighet: aspekter av det rättsliga samarbetet. Detta är en lägesrapport och en informationspunkt.

Anf. 36 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):
Det är som sagt en lägesrapport. Jag ber att få hänvisa till det skriftliga underlaget.

Anf. 37 ORDFÖRANDEN:
Vi tackar för informationen.
Vi kommer in på dagordningspunkt 17, Rysslands anfallskrig mot Ukraina: kampen mot strafflöshet. Detta är en lägesrapport och en informationspunkt.

Anf. 38 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):
Detta är ju en återkommande punkt på RIF-råden. Även denna gång är det just en lägesrapport. Jag ber att få hänvisa till det skriftliga underlaget.

Anf. 39 ORDFÖRANDEN:
Vi tackar för informationen.
Vi kommer inte på dagordningspunkt 18, Säkerställande av domstolsväsendets resiliens gentemot kriminella organisationer när det gäller rättsstatsprincipen. Detta är en diskussionspunkt.

Anf. 40 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):
Herr ordförande! Rättsstatsfrågor är en återkommande punkt på justitieministrarnas del av RIF-rådet. Den här gången har ordförandeskapet valt att lyfta upp frågan om hur vi kan säkerställa rättsväsendets motståndskraft mot otillbörlig påverkan från den organiserade brottsligheten. Diskussionen ska beröra dels hot mot domare och åklagare och dels frågor om hur rättssystemen kan skyddas mot korruption och infiltration.

Jag vill understryka att vi verkligen varmt välkomnar den här diskussionen också på EU-nivå. Vi är ju alla plågsamt medvetna om frågornas aktualitet också i det svenska rättsväsendet.

Att domare och åklagare och rättsväsendet i stort är oberoende och inte utsätts för otillåten påverkan är grundläggande i en rättsstat. Det är en självklar utgångspunkt att kriminella organisationer inte ska ha något inflytande över någon offentlig verksamhet, allra minst den verksamhet som bedrivs i rättsväsendet.

Regeringen beslutade om en nationell strategi mot organiserad brottslighet den 1 februari i år. Ett av huvudområdena är just behovet av att bygga robusthet mot otillåten och otillbörlig påverkan. Målet är entydigt: Otillåten och otillbörlig påverkan ska inte få fäste i det svenska samhället och inte få fäste i det svenska rättsväsendet.

Man kan säga att strategin handlar om att både värna integriteten i det offentliga beslutsfattandet och förebygga så kallade hot från insidan i form av insider och infiltratörer. Det finns också en säkerhetsaspekt som rör enskilda medarbetare och deras trygghet på arbetsplatsen som naturligtvis hänger intimt samman med den institutionella integriteten, som vi ju eftersträvar.

Regeringen arbetar i övrigt med de aktuella frågorna i en rad olika sammanhang. Om jag ska nämna någonting kan jag säga att Domstolsverket och Åklagarmyndigheten har fått i uppdrag att förstärka säkerhetsarbetet. I går när regeringen fattade beslut om att utse en ny riksåklagare var

det ett av tre tydliga medskick till den nya riksåklagaren att flytta fram positionerna i säkerhetsarbetet vad gäller Åklagarmyndighetens verksamhet.

2023/24:27
1 mars

Utredningen om åtgärder för att minska offentliganställdas utsatthet överlämnade sitt betänkande i januari i år. Det är nu ute på remiss, och det pågår en utredning om korruptionsbrott och tjänstefelsansvar. Vi har också nyligen fattat beslut om en lagrådsremiss vad gäller integriteten för poliser som arbetar så att säga i fronten mot den organiserade brottsligheten och de kriminella nätverken.

Under alla omständigheter är det värdefullt för oss att veta hur andra medlemsstater arbetar med de här frågorna. De är ju i högsta grad aktuella i de flesta medlemsstater. Inte minst belgarna själva har ju rätt brutala erfarenheter i de här delarna. Vi tycker också att det överlag är bra att de här frågorna blir en viktig del i de diskussioner som vi för när det gäller just rättsstatliga frågor och utvecklingen i olika medlemsstater.

Sammantaget välkomnar regeringen därför möjligheten att dela erfarenheter med andra, erfarenheter som kan bidra till att stärka rättssystemens motståndskraft mot otillbörlig påverkan och därmed också rättssystemets och rättsväsendets integritet och oberoende.

Regeringen är också positiv till ordförandeskapets förslag om att en komparativ studie utförs av kommissionen om hur det förhåller sig med hot mot domare och åklagare i medlemsländerna.

Anf. 41 BJÖRN WIECHEL (S):

Ordförande! Också vi välkomnar verkligen detta.

När vi talar om rättssystemet kan det ligga nära att vilja skänka kriminalvården en tanke – dess betydelse här och dess motståndskraft. Frågan är hur statsrådet ser på att inkludera även kriminalvården i den här diskussionen för att bygga upp motståndskraften.

Anf. 42 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

För att börja med hur ordförandeskapet tycks ha avgränsat frågorna är jag osäker på om kriminalvården finns med. Jag tror att det handlar mer om andra delar av rättsväsendet. Det har jag i och för sig inga synpunkter på. Domstolarnas oberoende, åklagarmyndigheters oberoende och polismyndigheters oberoende är ju frågor som så att säga står på egna ben och behöver diskuteras på egna meriter.

Med det sagt råder det inget tvivel om att det när vi diskuterar de här frågorna i en svensk kontext är i högsta grad relevant att tala om alla delar av rättsväsendet, inklusive kriminalvården.

Vi vet att Kriminalvården över tid har ett mycket offensivt säkerhetsarbete ägnat åt att förhindra och förebygga exempelvis infiltration men också att upptäcka det och hantera det för den händelse det förekommer – och det har förekommit och även rapporterats offentligt.

Man kan se att läget i kriminalvården är ansträngt här och nu, det vet vi alla, men utöver det korta perspektivet ser vi också framför oss en stor expansion av kriminalvården under kommande år.

En kritisk faktor i det är kompetensförsörjningen. Det rör sig om tusentals ytterligare anställda till kriminalvården. En av de frågor som Kriminalvården själv lyfter fram som en central fråga där är att säkerställa att expan-

sion och rekrytering av väldigt många nya medarbetare inte öppnar för ytterligare infiltration eller påverkan.

Vi följer den frågan utomordentligt nära. Den är i högsta grad relevant, och jag tycker att det är fint att den lyfts fram även i dagens sammanhang även om den inte är ingången för det belgiska ordförandeskapets hantering av frågan nästa vecka.

Anf. 43 ORDFÖRANDEN:

Då kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vidare till dagordningspunkt 19, Slutsatser om kommissionens årliga rapport om tillämpningen av stadgan: effektivt rättsligt skydd och tillgång till rättslig prövning. Det är både en diskussion och en beslutspunkt.

Ansvarigt statsråd är Paulina Brandberg. Frågan föredras av Gunnar Strömmer. Med på plats finns också Martin Andreasson, statssekreterare hos Paulina Brandberg.

Anf. 44 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Som ordföranden sa är det här Paulina Brandbergs fråga. Det känns mycket betryggande att Martin Andreasson är här för att hantera eventuella svall som uppstår när jag nu ska ta mig an föredragningen. Jag hoppas kunna göra det på ett lämpligt sätt.

Under alla omständigheter handlar punkten om slutsatser av tillämpning av rättighetsstadgan med fokus på effektivt rättsligt skydd och tillgång till rättslig prövning. Frågan ligger som sagt hos Paulina Brandberg och inom hennes ansvarsområde.

På RIF-rådets möte nästa vecka väntas slutsatserna godkännas. Rådet ska efter det ha ett erfarenhetsutbyte på temat med den nytilträdde direktören för EU:s byrå om grundläggande rättigheter som heter Sirpa Rautio.

Dagordningspunkten är en del av den årliga cykeln för uppföljning av rättighetsstadgans tillämpning. Kommissionen presenterade sin rapport i december 2023 med fokus på effektivt rättsligt skydd och tillgång till rättslig prövning.

Som svar har ordförandeskapet presenterat ett utkast till slutsatser. I utkastet lyfts den nära kopplingen mellan området och EU:s fördrag och rättighetsstadga. Vikten av att förvalta och vidareutveckla det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaternas rättssystem understryks. Berörda aktörer uppmanas att vidta åtgärder för att undanröja hinder för enskildas tillgång till rättvisa och till rättslig prövning.

Svenska ståndpunkter reflekteras väl i det liggande utkastet, exempelvis i fråga om tillgänglighetsfrågor och behovet av att bedriva en effektiv verksamhet.

Regeringen avser att ställa sig bakom ett godkännande av utkastet till slutsatser. Regeringen välkomnar också diskussionen och avser att lyfta fram vikten av att säkerställa ett effektivt rättsligt skydd och tillgång till rättslig prövning i bred bemärkelse. Det är viktiga beståndsdelar i rättsstatens principer och en integrerad del av skyddet för enskildas grundläggande rättigheter.

Anf. 45 ORDFÖRANDEN:

Då kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Jag kan också konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt i fråga om beslut.

Vidare till dagordningspunkt 20, Övriga frågor, Förhandlingarna mellan EU och USA om ett avtal om elektroniska bevis – Information från kommissionen.

Anf. 46 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Det är som sagt en informationspunkt. Jag ber att få hänvisa till det skriftliga underlaget.

Anf. 47 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för informationen.

Med det har vi hanterat dagens ganska digra lista på ett ovanligt snabbt sätt. Jag tackar statsrådet med medarbetare och statssekreterare för deltagandet på dagens EU-nämndssammanträde och önskar en trevlig helg när den inträder.

Anf. 48 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Det är jag som ska tacka. Ha en trevlig helg, ni också!

2023/24:27

1 mars

§ 2 Rättsliga och inrikes frågor

Statsrådet Maria Malmer Stenergard

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 4–5 december 2023

Återrapport från informellt möte i rådet den 25–26 januari 2024

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 4–5 mars 2024

Anf. 49 ORDFÖRANDEN:

Då återupptar vi förhandlingarna, alla lite lätt chockskadade av att det gick så snabbt på förra. Men vi har ändå alla möjligheter att förstöra dagen tillsammans, så vi ska inte ropa hej än.

Däremot säger vi hej till statsrådet Maria Malmer Stenergard med medarbetare. Ni är varmt välkomna till dagens EU-nämndssammanträde.

Vi går in på första dagordningspunkten, som är återrapport från möte i rådet den 4–5 december och möte i rådet den 25–26 januari. Finns det något att muntligen tillägga till det skriftliga?

Anf. 50 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Nej.

Anf. 51 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för återrapporten.

Vi har två dagordningspunkter att behandla. Det är punkterna 10 och 14.

Först dagordningspunkt 10, Migrationens yttre dimension. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 52 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Den externa dimensionen av migration utgör ett viktigt komplement till genomförandet av rättsakterna i migrations- och asylpakten och är en återkommande punkt i RIF-rådet.

Enligt det bakgrundsunderlag som cirkulerats av det belgiska ordförandeskapet inför mötet kommer kommissionen att lämna en uppdatering av arbetet med partnerskapet med Tunisien och pågående förhandlingar med Egypten och Mauretanien.

Kommissionen kommer också att lämna en uppdatering om genomförandet av EU:s handlingsplan avseende den östra Medelhavsrutten.

Nu när rättsakterna i pakten snart är antagna är min förhoppning att vi parallellt med genomförandet av dem framöver kan lägga ytterligare fokus på den externa dimensionen, inte minst när det gäller vikten av ett fungerande återvändande och diskussioner om nya lösningar och samarbeten med tredjeländer. Detta är nödvändigt för att minska den irreguljära migrationen till EU samtidigt som vi garanterar internationellt skydd till dem som har behov av det.

Regeringen välkomnar fördjupade samarbeten med tredjeländer på migrationsområdet genom heltäckande partnerskap och med en EU-koordinerad ansats. Översynen av EU:s fleråriga budgetram innebär ett tillskott på 9,6 miljarder euro till migration. Det kommer att stärka EU:s

förmåga att hantera gemensamma utmaningar och bygga partnerskap med prioriterade länder.

Just nu är det generellt stort fokus på Nordafrika och behovet av stöd i ljuset av det oroliga läget i bland annat Sahel och Sudan, men för oss är det också viktigt att det finns en geografisk balans i kommissionens insatser längs med de olika migrationsrutterna till EU. Under förra året skedde en betydande ökning av irreguljära gränspassager över den östra Medelhavsrutten, huvudsakligen till Grekland. I ljuset av detta välkomnar vi att diskussionen på mötet kommer att fokusera särskilt på den östra Medelhavsrutten, som är en av de huvudsakliga rutterna för irreguljär migration till Sverige.

Regeringen kommer att fortsätta att understryka vikten av ett strategiskt och långsiktigt arbete med ursprungsländer, transitländer och stora mottagarländer. Sverige följer noggrant arbetet med genomförandet av handlingsplaner för den östra Medelhavsrutten. Här är det viktigt att kommissionen håller rådet nära involverat i framtagande och uppföljning av såväl pågående som nya partnerskap med tredjeland. För att förebygga den irreguljära migrationen till EU måste vi stärka de här ländernas kapacitet att själva hantera alla aspekter av migrationen.

Vi måste också öka satsningarna för att komma åt grundorsakerna till irreguljär migration och tvångsfördrivning. Arbetet med att åstadkomma ett fungerande återvändande är centralt för EU:s migrationspolitik, och här behöver vi fortsätta diskutera vilka åtgärder som bör vidtas, både inom EU och i den externa dimensionen. Det är även viktigt att använda viseringspolitiken som medel för att förbättra återvändandesamarbetet.

Slutligen är frågan om instrumentalisering av migranter också mycket viktig. Där har vi i närtid sett situationen i Finland och de ryska försöken att använda migranter som påtryckningsmedel. Situationen är i dagsläget lugn, men nya hybridattacker kan inte uteslutas. Det är angeläget att vi fortsätter följa utvecklingen vid Finlands gräns mot Ryssland och agerar mot alla former av instrumentalisering av migranter.

Anf. 53 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsrådet, för genomgången!

Jag ska börja med en fråga. Det är ju precis som statsrådet säger, och som också är förslaget ståndpunkt, att det är viktigt att motverka grundorsaker och drivkrafter till irreguljär migration. Men jag skulle gärna vilja veta hur det går ihop med att regeringen har skurit i biståndet. Bistånd kan ju bidra till att minska den irreguljära migrationen.

Jag skulle i ståndpunkten vilja få in att det måste till fler lagliga vägar, att försöken att hålla människor borta från EU med våld måste upphöra och att asylrätten måste värnas. Jag vet att statsrådet och majoriteten i EU-nämnden inte kommer att säga ja till det, så jag anmäler redan nu en avvikande ståndpunkt.

Anf. 54 MALIN BJÖRK (C):

Ordförande! Tack, statsrådet, för informationen!

Jag har också ett par frågor. En av dem är i linje med den Ilona ställde nyss. Jag undrar helt enkelt om den svenska ståndpunkten innebär ett ja till att villkora att ge bistånd till tredjeländer med att de minskar migrationsflöden eller tar emot sina medborgare som fått avslag.

2023/24:27

1 mars

Ytterligare en fråga är om den svenska ståndpunkten innebär ett godkännande av att bygga stängsel med EU-medel vid EU:s yttre gräns.

Anf. 55 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! I den här frågan är det ju välkänt att det som vi i Miljöpartiet kräver och ser som viktigt inte har majoritet. Jag vill bara betona att det behövs säkra och lagliga vägar in i EU. Vi tycker att det är synd att det saknas i den svenska ståndpunkten och att man inte betonar det. Jag sällar mig gärna till den avvikande ståndpunkt som Vänsterpartiet har fört fram.

Anf. 56 ORDFÖRANDEN:

Jag tycker att det var väldigt bra att statsrådet var i Finland förra veckan och besökte den finsk-ryska gränsen där man utsätts för den här typen av handlingar.

Anf. 57 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr ordförande! Jag tackar för frågorna.

Jag börjar med frågan från Ilona Szatmári Waldau. Regeringen lägger om biståndspolitiken. Sverige är fortfarande en mycket stor biståndsgivare, men vi vill ha ett mer effektivt bistånd. Där ingår också en tydlig koppling till att bekämpa grundorsakerna till migration och underlätta migrationshanteringen i länder som ligger långs med migrationsrutterna. Det handlar om allt från fattigdomsbekämpning till att förhindra och skapa resiliens i förhållande till klimattförändringarna.

När det gäller Malin Björks fråga, som är nära knuten till det jag nyss sa, angående möjligheten att villkora bistånd, har regeringen varit tydlig med att biståndspolitiken ska utgöra ett verktyg för att motverka irreguljär migration, öka återvändandet och bidra till effektivt arbete för frivillig återvandring och hållbar återintegrering. Det gäller även på EU-nivå, och skrivningar om att använda alla tillgängliga verktyg för att uppnå bättre samarbete om återtagande med tredjeländer återfinns i Europeiska rådets slutsatser sedan en lång tid tillbaka. Positivt villkorande av bistånd kan göras inom ramen för NDICI-förordningen, men det finns inget rättsligt stöd i dagsläget för negativt villkorande, enligt kommissionen.

Slutligen ska jag svara på Malin Björks fråga om stängsel. När det gäller finansieringen av stängsel kommer det sannolikt att ske genom fonden för integrerad gränsförvaltning och instrumentet för gränsförvaltning och viseringspolitik. Hur man får använda medel från fonden och instrumentet regleras i respektive EU-förordning. Det blir alltså upp till berörda medlemsstater att ansöka om medel och sedan upp till kommissionen att ta ställning till ansökningarna.

Anf. 58 ORDFÖRANDEN:

Jag kan notera att det finns likalydande avvikande ståndpunkter hos Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Anf. 59 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Vid RIF-rådet kommer det även att äga rum en riktlinjedebatt om kommissionens nya förslag till direktiv om minimiregler för att förhindra och motverka hjälp till olaglig inresa, transitering och vistelse i EU. Förslaget utgör en del av det lagstiftningspaket som kommissionen presenterade i november förra året i syfte att uppdatera nu gällande regelverk om smuggling av migranter. I direktivet föreslås minimiregler för vad som ska utgöra straffbelagda gärningar och påföljder i fråga om människosmugglingsbrott.

Arbetet med att bekämpa den organiserade brottsligheten och att minska den irreguljära migrationen till EU är några av regeringens allra viktigaste frågor. Åtgärder mot människosmuggling är en mycket viktig del i detta. Regeringen välkomnar därför initiativet för att fortsätta och ytterligare förstärka arbetet med att motverka och bekämpa människosmuggling på europeisk nivå.

Bestämmelserna om bland annat brott, påföljdsbestämning, preskription och jurisdiktion bör liksom tidigare ha en ändamålsenlig utformning så att inte reglerna avviker för mycket från liknande regleringar i andra straffrättsliga instrument eller låser medlemsländerna vid en viss lagteknisk lösning.

Det är viktigt att centrala aspekter av det svenska rättssystemet inte påverkas på ett negativt sätt. Det handlar till exempel om grundläggande principer för domstolarnas självständighet samt att förslaget är förenligt med grundlagarna, inte minst mediegrundlagarna.

Regeringen anser att förslaget till brott som avser offentlig uppmaning eller uppvigling till olovlig migration i första hand bör strykas. Det finns flera skäl till detta. Framför allt riskerar ett sådant brott att stå i konflikt med våra nationella mediegrundlagar – vilket är ett stort problem i sig – men det finns också ett jurisdiktionsproblem för den brottsliga handling som avses typiskt sett begås utanför det gemensamma territoriet.

Sammanfattningsvis ser dock regeringen positivt på förslaget och välkomnar det initiativ som har tagits.

Anf. 60 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsrådet, för dragningen!

Från Vänsterpartiets sida instämmer vi i att det är viktigt att motverka och bekämpa människosmuggling, men vi kan också se att ett skäl till att människosmuggling förekommer är att det saknas lagliga vägar in i EU. Det finns alldeles för få lagliga vägar för människor på flykt att komma in i EU-länder och söka asyl.

Så länge människor hindras från att söka asyl kommer vi att få se människosmuggling. Vi kommer att få se båtar som sjunker och människor som dör på vägen hit. För Vänsterpartiets del är det alltså otroligt viktigt att förslagets ståndpunkt också innehåller att fler lagliga vägar är ett sätt att minska människosmugglingen.

Anf. 61 MARIYA VOYVODOVA (S):

Ordförande! Tack till statsrådet för informationen!

I direktivet föreslås en hel del regler, bland annat när det gäller att bekämpa den organiserade brottsligheten och inte minst människosmuggling på europeisk nivå. Det ställs också en hel del krav på medlemsstaterna, och det tycker vi är väldigt bra. Men en sak som saknas eller berörs ganska ytligt i förslaget till direktiv är trafficking, det vill säga människohandel för sexuella ändamål.

Min fråga är om det är något som statsrådet tänker ta upp i riktlinjedebatten eller den fortsatta diskussionen. Om inte – varför? Kan statsrådet motivera detta?

Anf. 62 REBECCA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag skulle vilja säga i princip samma sak som Ilona redan har sagt om att det krävs säkra och lagliga vägar till EU för att minska antalet människor som i stället riskerar livet. Det tycker vi saknas. Jag tror inte att jag kommer att få gehör för det och vill alltså anmäla en avvikande ståndpunkt.

Anf. 63 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr ordförande! När det gäller Ilona Szatmári Waldaus fråga – eller egentligen synpunkt – om lagliga vägar finns det ju möjligheter till laglig migration som kan ge säkra vägar för vissa tredjelandsmedborgare, men det kräver ofta till exempel ett jobberbjudande eller antagning vid universitet. För många människor är sådan migration inte ett realistiskt alternativ. Det är därför även tveksamt om laglig migration skulle kunna fungera som alternativ till smuggling, men alla lösningar för att komma till rätta med problemet är naturligtvis intressanta. Frågan om laglig migration diskuteras också återkommande i rådskonstellationen.

När det gäller frågan om trafficking tänker jag ge ordet till min kollega här bredvid.

Anf. 64 Ämnesrådet JOHANNA PEYRON:

Det finns ett separat arbete och separata rättsakter kring människohandel. Det adresseras alltså i en annan rättsakt. Jag kan tyvärr inte ge så mycket mer detaljer kring det, men människosmuggling hanteras i det här direktivet och människohandel adresseras i ett annat arbete.

Anf. 65 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsrådet, för svaret! Men jag vill anmäla en avvikande ståndpunkt och även kommentera det statsrådet hänvisar till. Det stämmer att jobb och studier är lagliga vägar in i EU, men de fungerar enbart för människor med resurser, med utbildning och ekonomiska möjligheter. Det finns ingenting som säger att det är de med högst utbildning och ekonomiska resurser som har det största skyddsbehovet. Det behövs fler lagliga vägar för flyktingar med stora skyddsbehov.

Anf. 66 ORDFÖRANDEN:

Jag har uppfattat likalydande avvikande ståndpunkter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Anf. 67 MARIYA VOYVODOVA (S):

Ordförande! Tack, statsrådet, för beskedet att det är ett annat direktiv som omfattar trafficking. Är det något som regeringen eller statsrådet kommer tillbaka med till EU-nämnden, eller är det ett EU-direktiv som redan har behandlats i EU-nämnden? Det skulle vara intressant att få ytterligare information.

2023/24:27

1 mars

Anf. 68 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Jag tackar för frågan. Jag är inte säker på att mitt svar kommer att anses vara till fyllest, men det här är en fråga som regleras i direktiv redan i dag, och det direktivet ligger under statsrådet Strömmers ansvarsområde. Jag får nog helt enkelt hänvisa till honom för närmare detaljer om huruvida det pågår ett arbete med någon form av revidering i dagsläget.

Anf. 69 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns likalydande avvikande ståndpunkter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet om lagliga vägar in.

I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Därmed var vi klara med de två dagordningspunkterna. Stort tack för medverkan vid dagens EU-nämndssammanträde säger jag till statsrådet Maria Malmer Stenergard med medarbetare! Jag önskar er en trevlig helg när den inträder.

§ 3 Transport-, telekommunikations- och energifrågor
Energi- och näringsminister Ebba Busch
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för transport,
telekommunikation och energi den 19 december 2023
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
transport, telekommunikation och energi den 4 mars 2024

Anf. 70 ORDFÖRANDEN:

Vi återupptar våra förhandlingar. Vi är alla lätt chockade över att vi ligger före i tidtabellen. Det måste vara för att det är skottår.

Vi har glädjen att ha energi- och näringsminister Ebba Busch med oss. Finns det något att muntligen tillägga till den skriftliga återrapporten från mötet i rådet den 19 december?

Anf. 71 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Gott att se er! Jag instämmer i teorin om skottår. Det har nämligen aldrig förut hänt att Gunnar Strömmer varit så här snabb – så har jag placerat den piken här också för att pigga upp denna 1 mars.

Jag har inget ytterligare att tillföra muntligt men svarar såklart gärna på frågor.

Anf. 72 ORDFÖRANDEN:

Det var en väldigt informationstung inledning. Vi tackar för återrapporten.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Försörjningstrygghet och förberedelser inför nästa vinter 2024–2025: lägesrapport. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 73 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Vid rådsmötet kommer det att hållas en diskussion, vill jag understryka, om försörjningstrygghet och förberedelser inför nästa vinter, 2024–2025. Många av oss gläds åt våren och hoppas att det snart ska bli sommar, men energiministrarna tänker bara på vintern.

Försörjningstryggheten för gas är god under nuvarande vinter. Vi har nu en genomsnittlig gaslagerfyllnad på omkring 70 procent i Europa. Regeringen bedömer att det mesta tyder på att förberedelserna inför denna men också föregående vintersäsong skapar goda förutsättningar för EU att klara försörjningstryggheten även säsongen 2024–2025. Det är dock viktigt att ha beredskap och vara vaksam på om läget förändras. Vi har varit med om snabba skiften förut. Regeringen anser att det nu är läge att börja arbeta mer med långsiktiga försörjningstrygghetsstärkande åtgärder, såsom en översyn av gasförsörjningsförordningen.

Anf. 74 REBECCA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för föredragningen. Miljöpartiet brukar ofta betona att vi nu måste lära oss av det som hänt och de risker som finns knutet till att man helt enkelt är beroende av det fossila. Det har varit en väldigt svår situation – så är det när ett krig bryter ut och man snabbt ska försöka ställa om. Det är både säkerhetsmässigt och för resiliensens och hållbarhetens skull viktigt att få till decentraliserade

energisystem där man också satsar på förnybar energi, till exempel solvärme. Mycket av det som vi har på dagordningen är väldigt glädjande, men just detta vill vi gärna betona.

Jag skulle också vilja fråga om gaslagerfyllnaden på 70 procent. Vet man någonting om proportionerna vad gäller gas? Det är ju olika typer av gas som det handlar om. Vi är väldigt negativa till en del gastyper; då är det fråga om fossilgas. Men om ni kunde utveckla det skulle det vara intressant.

Anf. 75 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Jag tackar Rebecka Le Moine för de kommentarerna. En mycket grov siffra för EU som helhet är fortfarande att vi har 10 procent rysk gas i Europeiska unionen, även om den andelen har minskat kraftigt. Jag vill framhålla det. När man diskuterar olika sorters gas är det vanligtvis inte detta man brukar tänka på, men jag lägger mycket av min tid och kraft på det. I övrigt är det i princip omöjligt att få svar på vad gasmixen i Europeiska unionen består av med något slags större trygghet.

Jag kan understryka att regeringen helt delar bilden av de många olika skälen till att växla över till fossilfritt och bejaka alla delar. Det handlar om alltifrån vad som är moraliskt riktigt till klimatpåverkan, konkurrenskraften och totalförsvarsperspektivet. Vi ser en kraftig framryckning för det förnybara inom Europeiska unionen. Det är det skiftet som vi försöker få till nu: från de kortsiktiga åtgärderna till mer av de långsiktiga.

Anf. 76 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr ordförande! När jag tittade på gaspriserna reflekterade jag lite över att vi ligger på ungefär en tiondel av priset jämfört med när det var som högst. Priserna är historiskt låga just nu. Det tyder på ett väldigt stort utbud. Det går också ganska dåligt i Tyskland, så det är låg efterfrågan där. Det kan även leda fram till att omställningen bromsas upp. Vi kan se att värmepumpstillverkare har det tufft. Man drar ned över hela Europa. Efter- som gaspriserna är så pass låga är det inte billigare att gå över till andra alternativ. Förs det någon diskussion om detta? Det är såklart positivt att priserna inte är skyhöga i dag, men det handlar också om vilka konsekvenserna kan bli av alltför låga priser. Det skulle kanske vara eftersträ- vansvärt att ha en mer lagom prisnivå. Är det för låga priser riskerar vi stora svängningar framöver också. Det är så det brukar funka med utbud och efterfrågan. Känner statsrådet till om man diskuterar att det kanske inte är optimalt att priserna är så låga som de är i dag?

Anf. 77 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Jag kan konstatera att gaspriserna i stora delar ligger i paritet med nivån före kriget. Det gör att väldigt mycket av den prisdrivna energieffektivisering som flera länder gav sig på tycks ha mattats av lite grann. Man såg tidigare att enskilda medborgare som hade det ekonomiska utrymmet att göra en investering i att till exempel köpa in en värmepump bestämde sig för att det var läge att göra det då alternativet för uppvärmning av hemmet var så pass dyrt.

Sverige fortsätter att driva frågan aktivt för egen del, och det är också prioriterat i budgetpropositionen att främja flera

2023/24:27
1 mars

energieffektiviseringsåtgärder. Men jag ska vara ärlig och säga att jag inte upplever att det är en stor diskussion inom Europeiska unionen som helhet. Frågan är om det är något som vi skulle kunna bistå med; hur man gör det givet att kalkylerna för hushållen behöver gå ihop.

Detta är en anledning till att vi har drivit den långsiktiga linje som vi har gjort i många andra processer för att det långsamt men säkert ska vara mer lönsamt att växla över på de mer energieffektiva och fossilfria alternativen, inte minst för uppvärmning av många hem inom EU.

Jag vågar inte sia om framtiden för gaspriserna.

Anf. 78 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Rådets rekommendation om fortsatta samordnade åtgärder för att minska efterfrågan på gas. Det är en ny dagordningspunkt. Det är en politisk överenskommelse, och det är en beslutspunkt.

Anf. 79 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Jag vill börja med att understryka att vi väntar oss en politisk överenskommelse om en rådsrekommendation om fortsatta samordnade åtgärder för att minska efterfrågan på gas. Rådsrekommendationen är inte juridiskt bindande.

Som jag sa till näringsutskottet i går tycker jag att man kan sammanfatta i klartext att i allt väsentligt ligger det här i linje med de åtgärder som vi har vidtagit tidigare inom EU.

Förslaget till rådsrekommendation innebär att medlemsstaterna uppmanas att minska sin gasanvändning med 15 procent till och med den 11 oktober 2025 jämfört med referensperioden den 1 april 2017 till den 31 mars 2022.

Medlemsstaterna uppmanas också att fortsätta att rapportera sina gasbesparingsåtgärder till Eurostat. Regeringen anser att all fossilfri energi behövs för att nå klimatmålen och säkerställa försörjningstryggheten. Regeringen anser också att det europeiska beroendet av fossil energi, inte minst rysk gas, ska upphöra så snart som möjligt.

Regeringen välkomnar därför kommissionens förslag till rekommendation om fortsatta samordnade åtgärder för att minska efterfrågan på gas. Regeringen anser att det bör framgå av rådsrekommendationen att eventuella gasbesparingsåtgärder som medlemsstaterna inför bör vara kostnadseffektiva och proportionerliga samt att den administrativa bördan kopplat till rapporteringen hålls så låg som möjligt. Regeringen avser därmed att ställa sig bakom förslaget till rådsrekommendation.

Anf. 80 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag tackar statsrådet för dragningen.

Vi ser positivt på att minska gasanvändningen. Det handlar bland annat om klimatpåverkan, och den smutsigaste gasen importeras från Ryssland. Det betonades också i dragningen att det är den ryska gasen man vill åt.

Finns det när det gäller målet om 15 procent någon typ av strategi för att komma åt de 10 procent som är just den ryska gasen? Det är viktigt att poängtera behovet av energieffektivisering även här.

2023/24:27
1 mars

Anf. 81 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för genomgången.

Det är viktiga frågor som Rebecka Le Moine ställer. Även om detta huvudsakligen handlar om gas skulle jag också vilja veta hur Sverige arbetar för att få ned den fossila importen från Ryssland i sin helhet, det vill säga inte bara gas utan samtliga energislag.

Jag funderar också över frågan om kostnadseffektiva och proportionerliga gasbesparingsåtgärder. Det finns länder som fortfarande – det tar lång tid att ställa om – värmer både bostäder och vatten med gas. Det kommer att kosta för dessa länder att ställa om till annan typ av uppvärmning. Jag skulle vilja veta hur EU jobbar med det, i förhållande till att arbetet ska vara kostnadseffektivt. Det kan krävas stora system för att ställa om från att ha gas som värmekälla i många bostäder.

Anf. 82 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Jag tackar för kommentarerna.

Låt mig svara i klartext på Rebecka Le Moines fråga. Av de 15 procenten finns ingenting av dem som nu diskuteras och förväntas antas i den politiska överenskommelsen som särskilt riktar in sig på rysk gas. Däremot finns de generella övergripande sanktionerna som handlar om att få bort det fossila särskilt från Ryssland; pristaxsmekanism och liknande.

Framför allt ska man vara medveten om att de stora sanktionsdiskussionerna inte förs i energiministerrådsgruppen, även om de många gånger sker precis som i Sverige att energiministrarna har visst tryck i frågan gentemot de kretsar där de övergripande sanktionerna som ska ha effekt mot den ryska gasen diskuteras. Där kan vi säkert göra mer framåt.

Vad gäller för Sveriges del pågår nu ett arbete. Låt mig börja i följande ända. Vi har tryckt mycket på behovet av sammanhållning inom Europeiska unionen, därför att Rysslands stora intresse är att försöka splittra EU i det här läget. Därför har regeringen tryckt hårt på att det är EU som behöver vara ledande i att anta sanktioner mot rysk fossilgas. Det är något som vi också har framfört under diskussionerna i rådet, och vi har diskuterat förutsättningarna med andra medlemsstater. Vi skulle gärna göra mer här, och det finns nu en öppning att agera enskilt på ett annat sätt än vad som har skett tidigare. Den möjligheten prövar vi nu på Regeringskansliet.

Det är dyrt med omställning. Det är dyrt när man väl har börjat låsa in sig i fossila sätt att få el och värme till huset. Här är sociala klimatfonden en viktig form och avgörande del för att bistå inte minst utvecklingsländer på olika sätt och andra länder som har det tuffare ekonomiskt att vara en del i detta. Det var också en stor del av diskussionen såklart på klimattoppmötet i Dubai, där Sverige också deltog aktivt i de diskussionerna.

Det var ett kort svar, även om det inte är den stora delen av diskussionen vi väntar oss på rådsmötet.

Sedan behöver jag hjälp från Ilona Szatmári Waldau i en fråga.

2023/24:27
1 mars

Anf. 83 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):
Jag ställde en fråga om hur det går med arbetet att minska fossilimporten totalt från Ryssland, inte bara gasen.

Anf. 84 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Det är en del av de övergripande diskussioner som förs på nästan varje rådsmöte. Hur kapar vi beroendet av det fossila generellt och specifikt från Ryssland? Men vi har inte förberett för djupare, ytterligare eller specifika åtgärder som har stor effekt där. Vi får se om det blir en del av diskussionen nästa vecka. Det är inte vad jag väntar mig.

Anf. 85 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Flexibilitet som ett viktigt verktyg för energiomställningen. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 86 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Jag vill understryka att även denna fråga var uppe för diskussion på näringsutskottets möte i går, och det har skett en liten ”tweakning” av det vi ämnar framföra nästa vecka.

Vid rådsmötet kommer det att hållas en diskussion om flexibilitet som ett viktigt verktyg för energiomställningen. Flexibilitet handlar om elsystemets förmåga att matcha efterfrågan på el med produktionen när någon av dessa faktorer snabbt förändras.

Regeringen anser att Sverige har påbörjat arbetet med att främja både utökning av konsumenternas förmåga att flytta elförbrukning till timmar med lägre pris och användning av efterfrågeflexibilitet för att hantera nätbegränsningar samt bidra till stödtjänster.

EU:s arbete för att förbättra efterfrågeflexibiliteten bör bygga på framgångsrika marknadsbaserade modeller som finns i medlemsländerna redan i dag. Förekommade statliga stöd eller styrmedel för ökad flexibilitet och lagring bör utformas teknikneutralt, där även flexibilitet från ny fossilfri elproduktion bör kunna bidra.

Anf. 87 MALIN BJÖRK (C):

Jag tackar statsrådet för dragningen och för att ståndpunkten har byggts ut efter, vad jag förstår, en del diskussioner i näringsutskottet i går.

Jag hörde att en del av de synpunkter som framfördes i går har tagits med, men det fanns ytterligare saker som jag gärna skulle se att man kan plocka med. Vi vill framhålla att det är tydligt att potentialen i såväl Sverige som EU behöver realiseras utifrån de ökade behov som finns inte minst på kort sikt, för att sänka utsläpp och för att frigöra elkapacitet till industrins omställning. Sverige välkomnar därför kommissionens engagemang i frågan och avser att bidra till att öka hastigheten i att realisera potentialen för efterfrågeflexibilitet i såväl Sverige som EU i stort.

Jag hörde inte riktigt de delarna i det som statsrådet föredrog. Jag skulle önska att även detta kunde understrykas eftersom det finns ett stort behov på kort sikt att ställa om. Jag vill gärna höra hur statsrådet ser på detta.

Anf. 88 MONICA HAIDER (S):

Jag är inne på samma linje, det vill säga den fråga som Malin Björk tog upp här. Så jag avvaktar gärna svaret.

Vi hade en fråga i går om kartläggningen av hur mycket efterfrågefleksibilitet som är möjligt i systemet. Acer har skrivit i någon av underlagsrapporterna att man kommer att behöva 2,4 gånger så mycket efterfrågefleksibilitet fram till 2030 som i dag. Däremot har jag inte hittat någon siffra på storheten i detta.

Anf. 89 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Jag uppfattar att i allt väsentligt står vi nära varandra. Vi har inte en tanke på att justera texten ytterligare i dag, men jag tar detta med mig för samtalen på rådsmötet.

Men jag vill addera några ”men”. Det är svårt att säga exakt hur vi skulle kunna möta efterfrågan, vilka nivåer som kan sättas, därför att jag helt enkelt tycker att vi har för dåligt underlag för att säga vad som är realistiskt. Vi delar ambitionen och viljeinriktningen, men vi kan släppa löst allt eftersom vi inte riktigt vet vad effekten blir och vad som är en realistisk nivå.

Vad gäller Haiders medskick vill jag understryka att utifrån EMD ingår också uppdrag om att sätta tydliga mål, och den uppgiften kommer vi självklart att leverera på.

I övrigt är detta inte en beslutspunkt utan en diskussionspunkt nästa vecka. Sedan får vi se var den tar sig vidare.

Anf. 90 MONICA HAIDER (S):

Jag tackar för förtydligandet. På EU-nämndens möten är det det talade ordet som gäller, så jag är nöjd.

Anf. 91 MALIN BJÖRK (C):

Jag tackar statsrådet för svaret. Jag förstår att vi är nära varandra, och jag förstår också att det är svårt att säga exakt vad som går att göra. Men jag vill framhärda i vår skrivning och anmäla den som en avvikande standpunkt.

Anf. 92 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Vi i Miljöpartiet skulle vilja ansluta till den. I den svenska standpunkten skriver man att man har kommit långt vad gäller att utöka konsumentens förmåga att flytta elförbrukning till timmar med lägre pris med användning av efterfrågefleksibilitet för att hantera nätbegränsningar samt bidra till stödtjänster.

Vi menar att man snarare skulle betona att vi har stor potential. Vi delar inte samma syn här, såsom jag läser den svenska standpunkten. Därför skulle jag vilja ansluta till den avvikande standpunkt som Centerpartiet har framfört.

Anf. 93 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Jag ansluter också till den avvikande standpunkten.

Anf. 94 ORDFÖRANDEN:

Jag uppfattar att det finns en likalydande avvikande standpunkt från Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet. Jag ser att det sms:as hos de

socialdemokratiska ledamöterna. Under tiden kan jag ställa frågan huruvida statsrådet Ebba Busch har någonting att tillägga.

2023/24:27
1 mars

Anf. 95 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Ja, det har jag. Jag vill bara understryka att det har skett en justering av förslaget till ståndpunkt från regeringens sida sedan i går. Vi har därmed tonat ned vår förträfflighet som ett sätt att markera att vi ligger bra till visavi andra länder, men vi är långt ifrån nöjda. Vi ser att vi har betydligt mer som vi kan göra på området. Det är också någonting som pågår.

Vi hade en myndighetsgemensam rapport från december förra året som föreslog myndigheterna 42 åtgärder inom fem delområden på hur det offentliga kan främja flexibilitet. Myndigheterna bedömer att den tillgängliga flexibilitetspotentialen år 2030 är 8 000 megawattimmar per timme. Rapporten bereds nu i Regeringskansliet. Jag vill bara understryka det som en hörsamhet för de diskussioner och medskick som har kommit tidigare.

Anf. 96 ORDFÖRANDEN:

EU-nämnden noterar också tonalitetsförändringen mellan gårdagens möte i näringsutskottet och dagens EU-nämnd.

Jag kan konstatera att det finns avvikande likalydande ståndpunkter från Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet. I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Dagordningspunkt 6, Övriga frågor. Finns det några övriga frågor, statsrådet?

Anf. 97 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Det finns det icke.

Anf. 98 ORDFÖRANDEN:

Finns det någon övrig fråga från någon EU-nämndsledamot? Nej. Då tackar vi för dagens medverkan vid EU-nämndens sammanträde och önskar en trevlig helg till statsrådet med medarbetare när den inträder.

Anf. 99 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Tack! Detsamma tillönskas EU-nämnden.

§ 4 Konkurrenskraftsfrågor: Inre marknaden och industri
Statssekreterare Håkan Jevrell
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för
konkurrenskraft den 7 december 2023
Återrapport från informellt möte i rådet den 8–9 februari 2024
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
konkurrenskraft den 7 mars 2024

Anf. 100 ORDFÖRANDEN:

Då har vi kommit till punkten 4 på vår föredragningslista. Det är Konkurrenskraftsfrågor: inre marknaden och industri. Vi har statssekreterare Håkan Jevrell med medarbetare här i dag. Ni hälsas varmt välkomna.

Vi går in på frågan om återrapport från mötet i rådet den 7 december respektive den 8–9 februari. Finns det någonting att muntligen tillägga till det skriftliga?

Anf. 101 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Herr ordförande! Egentligen finns det inte så mycket mer att tillägga. Men jag svarar naturligtvis gärna på frågor. Om ni vill kan jag gå in på respektive punkt.

Anf. 102 ORDFÖRANDEN:

Svar: Nej. Man behöver inte gå in mer. Svar: Ja. Vi ska undersöka om det finns några frågor. Finns det några frågor? Nej. Vi tackar för återrapporten.

Vi går in på dagordningspunkt 3, Förordningen om bekämpande av sena betalningar vid affärstransaktioner. Det är en diskussionspunkt. Ansvarigt statsråd är Gunnar Strömmer.

Anf. 103 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Herr ordförande! EU-kommissionen presenterade i höstas ett förslag till en ny förordning om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner som ska ersätta det nuvarande minimidirektivet från 2011. Syftet med förslaget är att minska sena betalningar inom EU och därigenom förbättra särskilt de små och medelstora företagens likviditet och konkurrenskraft.

Jämfört med det nuvarande direktivet innehåller förslaget en del nya bestämmelser. Förslaget innebär bland annat att avtalsfriheten på området begränsas genom en tvingande bestämmelse om att betalningstiden vid alla handelstransaktioner inte får vara längre än 30 dagar och att det införs ett system för tillsyn.

Förhandlingar om förslaget påbörjades under hösten. Det är alltså än så länge i ett tidigt skede. På KKR-mötet ska föras en så kallad riktlinjedebatt. Ordförandeskapet har tagit fram ett diskussionsunderlag med frågor till ministrarna. Diskussionerna kommer att handla om valet av instrument, förslaget om att införa tvingade betalningstid om 30 dagar och förslaget om att införa ett tillsynssystem. Dessa frågor är några av de frågor som har stått i fokus för diskussionerna i rådsarbetsgruppen.

Många medlemsstater har i likhet med Sverige ifrågasatt valet av instrument och i stället för en förordning förordat ett reviderat direktiv för att kunna behålla nödvändig flexibilitet på området.

Vidare har en stor majoritet av medlemsstaterna, däribland Sverige, haft invändningar mot förslaget om att betalningstiden vid alla handelstransaktioner inte ska få vara längre än 30 dagar. Förslaget anses utgöra ett alltför långt gående ingrepp i avtalsfriheten då möjligheten för näringsidkare att avtala om betalningstider inskränks.

Många medlemsstater har, likt Sverige, också haft invändningar mot förslaget om att utse tillsynsmyndigheter. Förslaget anses vara problematiskt ur flera aspekter. Förutom att det bedöms leda till ökad administration och ökade kostnader för näringsidkare och myndigheter är förslaget svårt att förena med befintliga processer för indrivning av civilrättsliga fordringar.

Regeringen välkomnar ambitionen att främja snabbare betalningar och förbättra förutsättningar för små och medelstora företag. Samtidigt är det viktigt att nya åtgärder på området inte blir mer långtgående och detaljerade än vad som är nödvändigt. Ökad regelbörda och administration bör undvikas, och nya regler bör vara förenliga med grundläggande civil- och processrättsliga regler och principer. Vidare bör reglerna på området bygga på avtalsfrihet och balansera parternas intressen.

Mot den bakgrunden anser regeringen att det inte är motiverat med en förordning på området, att förslaget om en tvingande betalningstid om högst 30 dagar vid alla handelstransaktioner är för långtgående och att förslaget om tillsynsmyndigheter inte är ändamålsenligt.

Anf. 104 BJÖRN WIECHEL (S):

Ordförande ! Tack, statssekreteraren, för informationen! Vi har en avvikande ståndpunkt som vi står fast vid. Det finns en diskussion här som jag gärna skulle vilja få reda på lite mer om.

Motivet bakom detta är i grund och botten att det existerar en obalans mellan de stora företagen och de mindre företagen där de större utnyttjar de mindre företagen. Syftet är att reglera den obalansen för att skapa balans.

Nu står det i ståndpunkten från regeringen att reglerna på området bör balansera parternas intressen. Syftet är alltså att uppnå en balans. Men det finns samtidigt en kritik från regeringen om nödvändigheten och hur långt man ska gå här.

Vad är synen på hur långt man anser att det är nödvändigt att gå för att upprätta en balans här? Det skulle jag gärna höra ett resonemang om.

Anf. 105 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Vi kan absolut konstatera att det finns en del utmaningar inom området. Därav är ambitionen bejakad av att vi bör hitta vägar fram att underlätta för små och medelstora företag. Emellertid är de åtgärder som föreslås för långtgående ingrepp i den fria avtalsrätten som vi har mellan civilrättsliga parter. Det är en av punkterna.

Att inom vår fria avtalsrätt ha *en* EU-reglerad fråga anser regeringen vara för långtgående. Som exempel kan jag nämna att i ett avtal som skrivs i dag är den fria avtalsrätten tillämplig. Att vi skulle ha en EU-reglering

som går in på ett mycket specifikt område, och dessutom därtill kopplar en tillsynsmyndighet, anser regeringen inte vara proportionerligt.

Sedan kan vi också konstatera att flertalet remissinstanser också har ställt sig negativa till en tvingande betalningstid om 30 dagar vid alla handelstransaktioner. Det är också någonting som finns med.

Man kan också konstatera att det är ifrågasatt om det är motiverat med en förordning med anledning av relationen till subsidiaritetsprincipen och att detta skulle kunna vara för långtgående. Jag tror att jag stannar där.

Anf. 106 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Jag vill bara säga att också Vänsterpartiet följer upp reservationen från CU.

Anf. 107 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Vi följer också upp reservationen.

Anf. 108 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns likalydande avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna. Vänsterpartiet och Miljöpartiet. I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Nästa är dagordningspunkt 4, Läget på den inre marknaden: årsrapport för 2024 om den inre marknaden och konkurrenskraft. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 109 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Under denna dagordningspunkt kommer diskussioner hållas om EU-kommissionens årsrapport för den inre marknaden och konkurrenskraft för 2024 som presenterades den 14 februari. Rapporten och bilagorna är välkomna och en viktig del i att utvärdera läget på den inre marknaden och hur EU:s konkurrenskraft kan stärkas.

Rapporten presenterar statistik utifrån nio drivkrafter för konkurrenskraft. Dessa drivkrafter omfattar läget på den inre marknaden, tillgång till kapital, investeringar, forskning och innovation, energi, cirkularitet, digitalisering, utbildning och handel.

Rapportens bredd är positiv. Vi kan konstatera att Sverige ligger i framkant inom EU vad gäller de flesta indikatorerna för konkurrenskraft. Sverige ligger topp tre i cirka två tredjedelar av indikatorerna, vilket naturligtvis är glädjande.

Rapporten åtföljs också av en resultattavla för inre marknadsarbetet. Här kan konstateras att Sverige generellt sett ligger över genomsnittet vad gäller efterlevnad och att vi har förbättrat oss på flera punkter sedan mätningen förra året.

Regeringen tillsatte våren 2023 en produktivitetskommission. Regeringen fortsätter därmed sitt arbete med att stärka Sveriges konkurrenskraft. Årsrapporten är en viktig del i att följa upp detta arbete. Samtidigt finns det också saker att förbättra i själva årsrapporten.

En brist med rapporten är att dess grundläggande syfte, det vill säga att redogöra för läget och efterlevnaden på den inre marknaden, har fått en mindre framträdande roll. Mot bakgrund av att den inre marknaden är mo-

torn i EU:s konkurrenskraft är det viktigt att syftet med rapporten inte går förlorat.

Vid KKR den 7 mars kommer Sverige att tacka för rapporten, lyfta fram det positiva med att konkurrenskraftsfrågorna numera omfattas och nämna några aspekter som bör finnas med i rapporten framöver. Det handlar om fem saker.

För det första behövs mer fokus på efterlevnad och analys av kvarstående hinder som hämmar EU:s tillväxtmöjligheter. Där ser vi gärna konkreta förslag.

För det andra bör framhållas att tjänstesektorn är central och borde därför lyftas fram tydligare i rapporten och åtföljas av konkreta förslag. Kopplat till detta är också kompetensbristen och frågan om yrkeskvalifikationer.

För det tredje behöver ämnet tillväxtfrämjande regelverk avrapporteras som en egen fördjupad sektion i rapporten.

För det fjärde är frågan om strategiska beroenden viktig men bör definieras tydligare och ha en djupare analys. Vi behöver vara tydliga med att alla beroenden inte är strategiska.

För det femte bör det framgå tydligare att behovet av offentliga investeringar i forskning, utveckling och innovation måste styras av spetskompetenskriterierna.

Med detta sagt är det en välkommen rapport, och vi ser fram emot diskussionen vid KKR den 7 mars. Rapporten är ett viktigt inspel för de framåtblickande diskussionerna i vår, som kommer att utmyнна i antaganden av den strategiska agendan i juni.

Anf. 110 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då går vi till dagordningspunkt 5, Övriga frågor. Det är ett blandat batteri med punkt a med underpunkter, punkt b, punkt c och punkt d. Dessutom är det blandat ansvarsområde mellan statsråden Johan Forssell, Ebba Busch, Andreas Carlson och Carl-Oskar Bohlin. Men statssekreterare Håkan Jevrell tar detta samlat.

Anf. 111 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Ska jag ta alla punkter på en gång, eller ska jag ta varje punkt för sig?

Anf. 112 ORDFÖRANDEN:

Ta varje punkt för sig så ges möjlighet att ställa frågor.

Anf. 113 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Då börjar jag med punkt a, Aktuella lagstiftningsförslag. Ordförandeskapet avser på sedvanligt sätt att ge en lägesuppdatering om pågående förhandlingar som sorterar under konkurrenskraftsrådet.

Först gäller det förslag om förbud mot produkter som tillverkas genom tvångsarbete. Förslaget är för närvarande föremål för trepartssamtal. Dessa inleddes den 30 januari, och nästa samtal är planerat till den 4 mars. I KKR den 7 mars förväntas ordförandeskapet återrapportera om utfallet från dessa samtal. Regeringen har tidigare varit i näringsutskottet för överläggning

2023/24:27

1 mars

om förslaget, senast den 15 januari 2024. Vidare behandlades frågan i EU-nämnden och näringsutskottet i slutet på förra året inför det senaste KKR den 7 december.

Regeringen har aktivt drivit på den svenska ståndpunkten i förhandlingen och bedömer att förhandlingen går i rätt riktning, bland annat vad gäller större ansvar för kommissionen att hantera ärenden avseende tvångsarbete i tredjeland.

Så till nästa lagstiftningsförslag, direktivet om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet. När det gäller detta direktiv var statssekreterare Sara Modig i näringsutskottet senast den 30 november förra året och informerade om status och den riktning som förhandlingen då rört sig i. Sedan dess har rådet, kommissionen och Europaparlamentet nått en preliminär politisk överenskommelse om direktivförslaget.

Överenskommelsen behandlades i Coreper i förrgår, den 28 februari, och då fanns det inte tillräckligt stöd bland medlemsstaterna för att godkänna den. Även om förhandlingen i vissa delar rört sig i rätt riktning anser regeringen att förslagets omfattning och skyldigheter borde ha begränsats mer – detta för att begränsa administrativa bördor för företag och för att nå ett slutresultat där dessa är proportionerliga och ändamålsenliga i förhållande till förslagets syfte.

Överenskommelsen står sett till helheten för långt från den svenska ståndpunkten för att kunna godkännas. Regeringen avser därför att rösta nej i det fall det blir aktuellt att ta slutgiltig ställning till den färdigställda kompromisstexten. Utgångspunkten för ställningstagandet är de ståndpunkter som förankrades vid överläggningen med näringsutskottet den 24 november 2022.

Vidare har vi förordningen om krisinstrument för den inre marknaden, SMEI. Trilogförhandlingarna om krisinstrumentet för den inre marknaden avslutades den 1 februari med en provisorisk politisk överenskommelse mellan ministerrådet, parlamentet och kommissionen. Den slutgiltiga texten godkändes av Coreperambassadörerna den 16 februari, och parlamentet väntas godkänna texten i vår. Kompromisser ligger nära rådets förhandlingsmandat.

Den slutgiltiga texten innebär att den fria rörligheten stärks under en kris. De åtgärder som är mest skadliga för den inre marknads funktion förbjuds i kristider. Definitionen av kris är snäv, och det är rådet som aktiverar instrumentet och listar vilka varor och tjänster som ska omfattas. I förhållande till kommissionens förslag är den slutgiltiga texten mer proportionerlig gällande åtgärder som kan riktas mot företag och medlemsstater. Det finns ingen skyldighet att bygga upp strategiska reserver. Företags skyldighet att lämna information har begränsats, och så kallade prioriterade beställningar har reviderats helt och gjorts frivilliga.

Det var de pågående lagstiftningspunkterna.

Anf. 114 MONICA HAIDER (S):

Jag tackar statssekreteraren för föredragningen.

Vi diskuterade detta i näringsutskottet i går. Då sa statssekreteraren att detta ligger inom den ståndpunkt regeringen har mandat för, men vi anser inte det. I dag är det en informationspunkt, och vi kan inte begära något. Men vi kommer att återkomma och begära en överläggning i

Anf. 115 ORDFÖRANDEN:

Utmärkt. Då vet statssekreteraren att ni kommer att avisera en överläggning.

Anf. 116 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag tackar statssekreteraren för genomgången.

Detta är som sagt bara informationspunkter, men jag vill ändå påpeka att i den svenska ståndpunkten ses administrativ börda som ett större problem än tvångsarbete på unionens marknad. Det känns väldigt konstigt, för man borde verkligen sätta fokus på att få bort varor som tillverkas genom tvångsarbete. Det samma gäller ”tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet” – här bryr man sig också mer om företagens administration än om att identifiera risker för miljö, klimat och mänskliga rättigheter.

Om detta kommer upp till ytterligare överläggning hoppas jag därför att vi kan göra förändringar.

Anf. 117 MALIN BJÖRK (C):

Ordförande! Jag tackar statssekreteraren för dragningen.

Även Centerpartiet ifrågasätter om det regeringen har gjort den senaste tiden ligger inom ramen för det mandat för den svenska ståndpunkten som man tidigare har förankrat i EU-nämnden och utskottet – en ståndpunkt som är över ett år gammal.

Detta är som sagt en informationspunkt, men jag vill ändå framhålla vår syn.

Anf. 118 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag tackar statssekreteraren och instämmer med alla föregående talare i denna punkt vad gäller kritiken mot processen men framför allt sakinhållet. Sverige sticker ut när man röstar nej till ett sådant här viktigt förslag som gäller båda hållbarhet och mänskliga rättigheter. Jag tycker att det är skandalöst att man väljer en sådan väg. Jag ser därför fram emot en riktig förankring framöver.

Anf. 119 ORDFÖRANDEN:

Vill statssekreteraren komplettera? Nej. Då tackar vi för informationen på punkten a.

Vi går till punkt b, Uppföljning av rådets slutsatser om en europeisk agenda för turism 2030.

Anf. 120 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Herr ordförande! EU-kommissionen och ordförandeskapet ska informera om den första översynen av omställningsvägen för turism mot bakgrund av rådsslutsatserna om en agenda för turism 2030. Omställningsvägen är en EU-arbetsplan för att hjälpa medlemsländer, offentliga myndigheter, kommissionen och berörda parter att göra

2023/24:27
1 mars

turismsektorn grönare och mer hållbar, motståndskraftig och digitaliserad,
vilket är välkommet.

Anf. 121 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går till punkt c, Uppdaterad strategi på EU-nivå för sjöfartssektorn.

2023/24:27

1 mars

Anf. 122 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Herr ordförande! Under denna punkt väntas den tyska och den nederländska delegationen informera om behovet av att diskutera och reflektera över en uppdaterad strategi för sjöfartssektorn på europeisk nivå. Vidare uppmanar Tyskland och Nederländerna ordförandeskapet att beakta sjöfartsindustrins specifika behov i sitt kommande utkast till rådsslutsatser om industripolitik.

Anf. 123 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Avslutningsvis har vi punkt d, Brev från likasinnade om statsstöd.

Anf. 124 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Sverige har tillsammans med åtta likasinnade medlemsländer tagit fram ett brev om statsstöd som ska skickas till kommissionen. Syftet är att vi behöver återgå till en strikt statsstödsregim, inklusive kontroll, för att säkerställa att svenska företag kan konkurrera på likvärdiga villkor på den inre marknaden. Ändringar om översyner av statsstödsregler behöver föregås av robusta analyser och konsultationer med intressenter och medlemsstater. Samstämmighet mellan EU-regelverk är en aspekt i detta. Konkurrens från företag som har fått statliga stöd i tredjeland ska mötas med åtgärder för att säkerställa företagens långsiktiga konkurrenskraft i stället för mer statsstöd i EU.

Anf. 125 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag vill bara framföra att Vänsterpartiet anser att statsstödsreglerna som de är utformade lägger hämsko på utvecklingen av miljöteknik och på omställningen. Vi delar alltså inte synen i brevet om en strikt statsstödsregim.

Anf. 126 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Då har vi kommit till vägs ände. Vi tackar statssekreterare Håkan Jevrell med medarbetare för deltagandet i dagens EU-nämnd och önskar trevlig helg.

Anf. 127 Statssekreterare HÅKAN JEVRELL:

Tack detsamma!

Innehållsförteckning

§ 1 Rättsliga och inrikes frågor	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN	1
Anf. 2 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN	1
Anf. 4 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	1
Anf. 5 ORDFÖRANDEN	2
Anf. 6 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	2
Anf. 7 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	2
Anf. 8 REBECKA LE MOINE (MP)	3
Anf. 9 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	3
Anf. 10 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	3
Anf. 11 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	3
Anf. 12 REBECKA LE MOINE (MP)	4
Anf. 13 ORDFÖRANDEN	4
Anf. 14 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	4
Anf. 15 ORDFÖRANDEN	4
Anf. 16 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	4
Anf. 17 ORDFÖRANDEN	5
Anf. 18 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	5
Anf. 19 ORDFÖRANDEN	5
Anf. 20 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	5
Anf. 21 BJÖRN WIECHEL (S)	6
Anf. 22 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	6
Anf. 23 ORDFÖRANDEN	6
Anf. 24 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	6
Anf. 25 ORDFÖRANDEN	7
Anf. 26 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	7
Anf. 27 BJÖRN WIECHEL (S)	7
Anf. 28 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	7
Anf. 29 ORDFÖRANDEN	8
Anf. 30 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	8
Anf. 31 ORDFÖRANDEN	9
Anf. 32 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	9
Anf. 33 ORDFÖRANDEN	9
Anf. 34 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	9
Anf. 35 ORDFÖRANDEN	9
Anf. 36 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	10
Anf. 37 ORDFÖRANDEN	10
Anf. 38 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	10
Anf. 39 ORDFÖRANDEN	10
Anf. 40 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	10
Anf. 41 BJÖRN WIECHEL (S)	11
Anf. 42 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	11
Anf. 43 ORDFÖRANDEN	12
Anf. 44 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	12
Anf. 45 ORDFÖRANDEN	13
Anf. 46 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	13
Anf. 47 ORDFÖRANDEN	13
Anf. 48 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	13

§ 2 Rättsliga och inrikes frågor14

Anf. 49 ORDFÖRANDEN.....	14
Anf. 50 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	14
Anf. 51 ORDFÖRANDEN.....	14
Anf. 52 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	14
Anf. 53 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	15
Anf. 54 MALIN BJÖRK (C).....	15
Anf. 55 REBECKA LE MOINE (MP).....	16
Anf. 56 ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 57 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	16
Anf. 58 ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 59 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	17
Anf. 60 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	17
Anf. 61 MARIYA VOYVODOVA (S).....	18
Anf. 62 REBECKA LE MOINE (MP).....	18
Anf. 63 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	18
Anf. 64 Ämnesrådet JOHANNA PEYRON.....	18
Anf. 65 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	18
Anf. 66 ORDFÖRANDEN.....	18
Anf. 67 MARIYA VOYVODOVA (S).....	19
Anf. 68 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	19
Anf. 69 ORDFÖRANDEN.....	19

§ 3 Transport-, telekommunikations- och energifrågor20

Anf. 70 ORDFÖRANDEN.....	20
Anf. 71 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	20
Anf. 72 ORDFÖRANDEN.....	20
Anf. 73 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	20
Anf. 74 REBECKA LE MOINE (MP).....	20
Anf. 75 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	21
Anf. 76 MARTIN KINNUNEN (SD)	21
Anf. 77 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	21
Anf. 78 ORDFÖRANDEN.....	22
Anf. 79 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	22
Anf. 80 REBECKA LE MOINE (MP).....	22
Anf. 81 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	23
Anf. 82 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	23
Anf. 83 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	23
Anf. 84 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	24

2023/24:27

1 mars

Anf. 85	ORDFÖRANDEN.....	24
Anf. 86	Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	24
Anf. 87	MALIN BJÖRK (C).....	24
Anf. 88	MONICA HAIDER (S).....	24
Anf. 89	Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	25
Anf. 90	MONICA HAIDER (S).....	25
Anf. 91	MALIN BJÖRK (C).....	25
Anf. 92	REBECKA LE MOINE (MP).....	25
Anf. 93	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	25
Anf. 94	ORDFÖRANDEN.....	25
Anf. 95	Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	26
Anf. 96	ORDFÖRANDEN.....	26
Anf. 97	Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	26
Anf. 98	ORDFÖRANDEN.....	26
Anf. 99	Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	26
§ 4	Konkurrenskraftsfrågor: Inre marknaden och industri	27
Anf. 100	ORDFÖRANDEN.....	27
Anf. 101	Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	27
Anf. 102	ORDFÖRANDEN.....	27
Anf. 103	Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	27
Anf. 104	BJÖRN WIECHEL (S)	28
Anf. 105	Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	28
Anf. 106	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	29
Anf. 107	REBECKA LE MOINE (MP).....	29
Anf. 108	ORDFÖRANDEN.....	29
Anf. 109	Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	29
Anf. 110	ORDFÖRANDEN.....	30
Anf. 111	Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	30
Anf. 112	ORDFÖRANDEN.....	30
Anf. 113	Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	30
Anf. 114	MONICA HAIDER (S).....	31
Anf. 115	ORDFÖRANDEN.....	32
Anf. 116	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	32
Anf. 117	MALIN BJÖRK (C).....	32
Anf. 118	REBECKA LE MOINE (MP).....	32
Anf. 119	ORDFÖRANDEN.....	32
Anf. 120	Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	32
Anf. 121	ORDFÖRANDEN.....	33
Anf. 122	Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	33
Anf. 123	ORDFÖRANDEN.....	33
Anf. 124	Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	33
Anf. 125	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	33
Anf. 126	ORDFÖRANDEN.....	33
Anf. 127	Statssekreterare HÅKAN JEVRELL	33